

ТОРА ОР • ПАРШІ БЕРЕШИТ • МААМАР 4

להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם משאר כל...

Зрозуміти причину, чому формування
тіла людини відрізняється...

Рослини й тварини з'явилися цілісними — тіло й душа водночас, — бо рослинний і тваринний рівні суміжні; тіло людини спершу було створене з безживного праху, оскільки мовна душа, що коріниться у вищій мудрості (Хохма), може поєднатися лише з найнижчим, неживим рівнем («їхній початок уclinений у їхній кінець»), а звідти вона підносить усе творіння.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/bereishis/4/

ГОЛОВНА ДУМКА

Рослини й тварини з'явилися цілісними — тіло й душа водночас, — бо рослинний і тваринний рівні суміжні; тіло людини спершу було створене з безживного праху, оскільки мовна душа, що коріниться у вищій мудрості (Хохма), може поєднатися лише з найнижчим, неживим рівнем («їхній початок уклінений у їхній кінець»), а звідти вона підносить усе творіння.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар ставить запитання, чому тіло людини було сформоване інакше, ніж тіло будь-якого іншого створіння. Рослини й тварини вийшли із землі за словом Б-га вже завершеними, «у повному зрості»; тіло людини спершу було зібране з праху як неоформлена маса, і лише потім Б-г вдихнув у нього подих життя. Це, здається, свідчить про нижчість: тіло людини почало свій шлях нижче за тварин. Чотири рівні творіння — неживий, рослинний, тваринний і мовний — відповідають чотирьом літерам Імені Б-га (Гавая). Тіло тварини належить до рослинного рівня, а її душа — до тваринного; оскільки це суміжні рівні, вони могли виникнути водночас. Між мовною душею і рослинним рівнем лежить стрибок, тому вона не могла з'явитися разом із ним. Тіло людини належить саме до неживого рівня, бо людина є метою творіння: подібно до домкрата, що піднімає стіну, спираючись на її найнижчу балку, душа входить у найнижчу матерію, щоб піднести все, що над нею. Мовна душа — це йуд, неживий рівень — нижній гей, і «їхній початок уклінений у їхній кінець»; так само: «Мудрістю Він заснував землю». Для з'єднання таких віддалених крайнощів були потрібні два Імені — Гавая та Ім'я Б-га (Елокім): «Гавая Елокім сформував».

ПЛАН

1 Запитання: чому тіло людини було створене інакше

¶11-3

Трави, дерева, тварини й риби вийшли за словом Б-га такими, якими вони є, — тіло й душа разом; тіло людини спершу було зібране з праху як неоформлена маса, і лише потім «Він вдихнув у її ніздрі подих життя».

2 Чотири рівні й те, чому суміжні рівні виникають разом

¶14-6

Для людини це є нижчістю: вона «позаду й попереду». Чотири рівні відповідають літерам Гавая. Рослинне тіло тварини й тваринна душа суміжні, між ними немає проміжного рівня, тож вони виникли водночас; мовний рівень відділений від рослинного стрибком.

3 Піднесення творіння знизу

¶7-8

Людина є метою творіння: вона підносить іскри в нижніх світах за допомогою хліба й одягу, служачи Б-гові своїм знанням (Даат). Як домкрат мусить спиратися на найнижчу балку стіни, так душа входить у найнижче тіло й підносить усе над ним; звідси назва медабер — від слів «він веде (ядбер) народи».

4 Найвище поєднується з найнижчим

¶9-11

Рослинний і тваринний рівні — це вав і верхній гей; мовний рівень — це йуд, що височіє над ними, і він наділений у нижній гей, джерело неживого. Тому небеса — емоційні атрибути — були утверджені за допомогою Твуни (розвиненого розуміння), а земля — літери — за допомогою Хохми; саме тому Адам спершу був неоформленою масою.

5 Два Імені для формування людини

¶12

Оскільки мовний і неживий рівні віддалені один від одного як дві крайнощі — набагато далі, ніж тіло й душа тварини, — для їхнього поєднання були потрібні два Імені: «Гавая Елокім сформував».

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Неживе, рослинне, тваринне, мовне דומם, צומח, חי, מדבר

Чотири рівні творіння, що відповідають чотирьом літерам Гавая: неживий — нижньому гей, рослинний — вав, тваринний — верхньому гей, а мовний — йуд і її кінчику.

Суміжність рослинного й тваринного рівнів צומח וחי סמוכים

Між рослинним і тваринним рівнями немає проміжного, тому тіло й душа тварини могли виникнути водночас; мовний рівень віддалений від рослинного «стрибком у ранзі» і не міг з'явитися разом із ним.

Неоформлена маса (голем) גולם

Тіло Адама до того, як у нього було вдихнуто подих життя: прах, сформований у тіло без життєвої душі, на рівні неживого («Твої очі бачили мою неоформлену масу»).

Піднесення іскор מעלה הנצוצות

Мета людини: іскри, що впали в неживий, рослинний і тваринний світи, підносяться, коли ці світи служать її потребам — дають їй хліб для їжі й одяг для носіння, — а вона служить Б-гові своїм знанням (Даат).

Їхній початок уклінений у їхній кінець נעוץ תחלתן בסופו

Найвищий рівень поєднується з найнижчим: йуд — із нижнім гей, Хохма — із «землею»; тому мовна душа наділена в неживе, а не в рослинне.

«Мудрістю Він заснував землю» בכחמה יסד ארץ

«Небеса» — емоційні атрибути, що розвиваються з роздумів, — були утверджені за допомогою Твуни; «земля» — літери й неживий рівень — була заснована за допомогою Хохми, яка стоїть вище цього порядку. Душа Адама походить від вищої Хохми.

Два Імені וייצר ה' אלקים

Формування людини описане двома Іменами — Гавая та Елокім, — бо поєднання мовної душі з неживим тілом з'єднує дві крайнощі.

Запитання: чому тіло людини було створене інакше

1 להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם¹ משאר כל הנבראים כמו הצומח והחי שכולם נברא גופם ע"י מאמר² ה'

Щоб зрозуміти, чому створення людського тіла відрізняється від створення всіх інших істот, таких як рослини й тварини, тіла яких були створені словом Б-га,

Маамар починається з питання: чому людське тіло було створене інакше, ніж тіла всіх інших істот? Рослини й тварини виникли безпосередньо через вимовлене Б-гом слово («мовлення»), причому тіло й життя з'явилися разом.

כמ"ש ביום ג' תדשא הארץ דשא עשב מזריע כו' עץ עושה פרי כו' ויהי כן³ וכן ביום חמישי ישרצו המים שרץ נפש חיה⁴ כו'.

як написано про третій день: «Нехай земля вкриється зеленню: травами, що дають насіння..., плодовими деревами, що приносять плоди..., — і сталося так»; і так само про п'ятий день: «Нехай води кишать роями живих істот...»

Доказові вірші: третього дня Б-г сказав: «Нехай земля вкриється зеленню» (Берешит 1:11), а п'ятого — «Нехай води кишать» (Берешит 1:20). У кожному випадку жива істота виникає цілісною зі своєї стихії за велінням Б-га.

2 וכן בכולם הרי שהארץ הוציאה את העשבים ואת האילנות כאו"א [כל אחד ואחד] כמו שהוא אח"כ עם הנפש הצומחת שבו

Так само й з усіма ними: земля породила трави й дерева — кожне саме таким, яким воно є тепер, разом із вегетативною душею, що перебуває в ньому.

Кожна рослина виросла із землі вже у своєму остаточному вигляді, разом зі своєю «вегетативною душею» — життєвою силою, яка забезпечує її ріст.

וכן גם הבע"ח [הבעלי חיים] הוציאה הארץ ג"כ כמו שהן חיים את הדוב ואת הארי כו' וגם המים שרצו כן שרץ נפש חיה⁵ הם הם הדגים ג"כ כמו שהן

Так само земля породила й тварин — живими, саме такими, якими вони є: ведмедя, лева тощо; і води також кишіли «роями живих істот» — це риби, теж саме такі, якими вони є,

Те саме стосується наземних тварин і риб: земля й води породили їх уже живими, саме такими, якими вони є.

דהיינו הגוף עם הנפש החיונית שבתוכו יחד ע"י מאמר ה' שאמר תוצא הארץ⁶ כו' ישרצו המים כו'

тобто тіло разом із життєвою душею всередині нього — усе це з'явилося через слово Б-га, Який сказав: «Нехай земля породить...», «Нехай води кишать...».

Тобто тіло й душа, що оживляє його, з'явилися разом лише завдяки слову Б-га: «Нехай земля породить живих істот» (Берешит 1:24) і «Нехай води кишать» (Берешит 1:20).

והוא צוה ונבראו⁷ כמו שהן עתה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בקומתן נבראו.⁸ משא"כ בכריאת האדם שנעשה גופו תחלה בפ"ע [כפני עצמו] עפר בלי שום נפש חיונית בתוכו.

Він наказав — і вони були створені такими, якими є тепер, як сказали наші благословенної пам'яті мудреці: «Вони були створені у повний зріст». Інакше було під час створення людини: її тіло спочатку було створене окремо, з порохи, без жодної життєвої душі всередині.

Як сказано у Теґілім 148:5: «Він наказав — і вони були створені» — такими, якими є тепер; а мудреці навчають, що творіння були створені «у повний зріст», уже цілком сформованими. Людина — виняток: її тіло спочатку було створене саме по собі, як неживий порох.

3 וכמ"ש וייצר ה' אלקים את האדם⁹ עפר מן האדמה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שעה ראשונה צבר עפרו¹⁰ כו'

Як написано: «І сформував Гавая Елокім людину з порохи землі»; і як сказали наші благословенної пам'яті мудреці: «У першу годину було зібрано його порох...»

У вірші сказано, що людину було сформовано «з порохи землі» (Берешит 2:7), а в Талмуді описано перший день Адама година за годиною: у першу годину було зібрано його порох, і лише згодом йому надали форму.

ומתחלה היה גולם כמ"ש גלמי ראו עיניך¹¹ עד שאח"כ ויפח באפיו נשמת חיים הרי שלא יצא גופו מן הארץ על דרך שהוא עתה בהיות בו נפש החיונית והמדברת אלא שלקח עפר ועשה ממנו גוף.

Спочатку він був неоформленою масою (големом), як написано: «Твої очі бачили мою неоформлену масу», аж поки згодом «Він вдихнув у його ніздрі подих життя». Отже, його тіло не вийшло із землі таким, яким воно є тепер, коли в ньому є життєва й мовна душа; натомість Він узяв порох і зробив із нього тіло.

Перш ніж отримати життя, він був големом — сформованою, але безживною масою; слова з Теґілім 139:16 «Твої очі бачили мою неоформлену масу (гольмі)» тлумачать як сказані про цей стан. Лише згодом Б-г вдихнув у нього життя, тож тіло людини не постало живим із землі, як тіла тварин: його окремо створили з порохи.

Чотири рівні й те, чому суміжні рівні виникають разом

4 ואח"כ נפח נשמה באפו כו'. וזהו בחי' שפלות לגבי האדם שהרי הגוף שלו נמוך במדרגה¹² יותר מגופות הבע"ח [הבעלי חיים] שנתהווה בבחינת דומם עד שאח"כ ויפח באפיו¹³ כו'.¹⁴ עם היותו מוכרח בנבראים¹⁵

А після цього Він вдунув душу в його ніздрі тощо. І це свідчить про нижчий рівень тіла людини, адже її тіло нижче за рівнем, ніж тіла тварин, оскільки воно виникло на рівні неживого; і лише потім сталося: «Він вдунув у його ніздрі...» — хоча людина є найобранішою серед створінь.

Те, що людина спочатку була створена як бездушний порошок, свідчить про нижчий рівень її тіла: у своєму походженні тіло людини стоїть нижче за тіло тварини, адже почало існувати на рівні неживого (домем), як земля чи камінь, хоча людина і є найобранішою серед створінь.

וז"ש [וזהו שכתוב] אחור וקדם¹⁶ כו'. אך להבין זה על מה ולמה נהייתה כן.

І це те, про що сказано: «Позаду й попереду...». Але слід зрозуміти: чому і з якої причини так сталося?

Обидва боки цього натякаються словами: «Позаду й попереду Ти сформував мене» (Псалми 139:5): тілом людина остання й найнижча, а душею — перша й найвища. Тепер постає питання, чому Б-г створив її саме так.

הענין הוא כי הנה ד' בחי' דצח"ם [דומם צומח חי מדבר]¹⁷ הם כנגד ד' אותיות דשם הוי"ה. הדומם הוא כמו עפר ואבנים ומתכות שאין לו גידול והצומח הם אילנות ועשבים¹⁸ כו'

Пояснення таке: чотири рівні — неживе, рослинне, тваринне й мовне — відповідають чотирьом літерам Імені Б-га (Гавая). До неживого належать, наприклад, порошок, каміння й метали, які не ростуть; до рослинного — дерева й трави тощо;

Відповідь починається з чотирьох класів творіння — неживого, рослинного, тваринного й мовного (людини), — які відповідають чотирьом літерам Імені Б-га (Гавая): Юд, Гей, Вав, Гей. Неживі речі, як-от порошок, камінь і метал, не ростуть, а рослини ростуть.

ובע"ח [ובעלי חיים] יש להם כ"ז [כל זה] ונוסף ע"ז נפש החי [החיה] הרוחני [הרוחנית].¹⁹ ובמדבר נוסף עוד על כולם נפש השכלית נפש המדברת כו'.²⁰

Тварини мають усе це, а крім того — духовну душу, що оживляє. А в мовній істоті додається ще й те, чого немає в усіх інших: інтелектуальна душа, душа мовлення тощо.

Тварини мають здатність рости і, крім того, духовну душу, що їх оживляє. Людина, «мовна» істота, має ще й інтелектуальну душу, яка виявляється в мовленні.

5 והנה דרך כלל הבע"ח [הבעלי חיים] הם כלולים מבי דברים הגוף שבו הוא בחי צומח²¹ שהרי נולד קטן ונעשה גדול והנפש שבו היא נפש החי [החיה] למינה.

Тепер, загалом, тварини складаються з двох складників: тіла, яке належить до рослинного рівня, адже воно народжується маленьким і зростає, та душі, що перебуває в ньому, — душі тваринного рівня, властивої їй виду.

Тварина складається з двох компонентів: тіла, яке належить до рослинного рівня, оскільки зростає від малого до великого, та душі тваринного рівня, властивої саме їй виду.

ומה ששניהם יצאו ביחד מן הארץ. דהיינו הגוף עם נפש החי [החיה] שבו ע"י מאמר ה' כו'

А те, що обидва вийшли разом із землі — тобто тіло разом із душею тваринного рівня, яка перебуває в ньому, — завдяки вислову Б-га тощо:

Питання полягає в тому, чому ці двоє вийшли із землі разом, за одним Б-жественним велінням.

היינו משום שבחי צומח וחי עם היותם בי מדריגות זו למעלה מזו אבל הם²² סמוכי [סמוכים / סמוכין] זה לזה.

Це тому, що рослинний і тваринний рівні, хоч і є двома рівнями, один вищий за другий, однак суміжні між собою.

Причина в тому, що рослинний і тваринний рівні — це два окремі рівні, один вищий за другий, але вони суміжні: між ними немає нічого.

6 ולכן יכולים להתחבר יחד דהיינו שיהיה התהוותם בבת אחת כיון שבחי צומח הוא סמוך לבחי חי ואין ביניהם הפסק עוד מדרגה אחרת

Отже, вони можуть поєднуватися, тобто виникати водночас, оскільки рівень рослинного прилягає до рівня тваринного, і між ними немає ще якогось проміжного рівня.

Оскільки рослинний рівень не відділений від тваринного жодним проміжним рівнем, вони можуть поєднуватися й виникати в одній дії.

לכן נתהוו הבע"ח [הבעלי חיים] גופם ונפשם החיונית בבת אחת כנ"ל. משא"כ המדבר רחוק בדילוג הערך מהצומח ולכן לא הי' [היה] יכול לצאת עם הגוף כאחד:²³

Тому тварини виникли водночас — їхні тіла й життєві душі, як сказано вище. Але мовна [істота] віддалена від рослинного рівня стрибком у ступені, тому вона не могла з'явитися разом із тілом як одне ціле.

Отже, тіло тварини та її життєва сила виникли водночас. Але людська «мовна» душа віддалена від рослинного рівня стрибком — між ними лежить тваринний рівень, — тому вона не могла з'явитися разом із тілом.

РОЗДІЛ 3 • 17-8

Піднесення творіння знизу

7 ואמנם מה שגופו היה דומם דוקא הוא כי היות ידוע דהאדם הוא תכלית הבריאה²⁴

Однак причина, з якої його тіло було саме неживим, полягає в тому, що відомо: людина є метою творіння;

Тепер маамар пояснює, чому тіло людини мало бути саме неживим: людина є метою творіння.

והיינו להיות הוא מעלה הנצוצות שנפלו בדצ"ח [בדומם צומח חי] ע"י שנטפלים לצרכיו לחם לאכול ובגד ללבוש והוא יש בו דעת לעבוד את ה' כו'.

тобто він має підносити іскри, що впали у [царства] неживої, рослинної й тваринної природи, завдяки тому, що [речі цих царств] стають підпорядкованими його потребам — хлібові, щоб їсти, і одягу, щоб носити, — тоді як він має знання (Даат), щоб служити Б-гові, тощо.

Його завдання — підносити «іскри», тобто частки Б-жественного світла, приховані в усьому сущому, які впали в мінеральне, рослинне й тваринне царства. Він робить це, використовуючи їх для своїх потреб: їсть хліб і носить одяг, маючи при цьому знання (Даат), щоб служити Б-гові; коли те, чим він користується, допомагає йому в служінні, воно підноситься разом із ним.

8 ועד"מ כשצריכים להגביה איזה דבר מן הארץ ע"י כלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר²⁵ צריכים לאחוז בחלקים התחתונים שבו דוקא

Для прикладу: коли потрібно підняти щось із землі за допомогою підйомного пристрою, що називається «левар» [домкрат], слід триматися саме за його найнижчі частини,

Приклад із підніманням важких речей: підйомний пристрій, який у тексті названо «леваром» (домкратом), треба захоплювати в найнижчій частині.

כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגביה הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו.

як під час піднімання стін будинку, коли потрібно починати саме з піднімання найнижчої балки, і тоді ті, що над нею, піднімуться самі собою.

Коли піднімають стіни будинку, піднімають нижню балку, і все, що на ній спирається, піднімається разом із нею.

משא"כ אם היה מתחיל מאמצע הכותל לא היה מגביה התחתונים. כמו"כ [כמו כן] נשמת האדם נתלכשה בגוף שמבחי דומם היותר תחתון מכולם ויעלה אותו וממילא יתעלי גם הצומח שהוא למעלה מדומם כו'

Але якби почали із середини стіни, то не підняли б нижніх частин. Так само душа людини була вдягнена в тіло, що належить до рівня неживого — найнижчого з усіх; вона підніме його, і тоді сам собою піднесеться також рослинний рівень, що стоїть вище за неживий, тощо.

Якщо піднімати стіну із середини, її нижня частина залишиться на місці. Так само душу людини помістили в тіло, що походить із найнижчого рівня — неживого, — щоб, підносячи його, вона підносила також усе, що вище за нього, починаючи з рослинного рівня.

וע"ש [ועל שם] זה נקי מדבר מלשון ידבר עמים²⁶ כלומר שהוא המנהיג את כולם בהיותו מעלה אותם ע"י עבודתו כו'.

І з цієї причини людину називають «медабер» (мовець), від вислову «ядбер» — «Він веде народи», тобто вона є провідником усіх, оскільки підносить їх своїм служінням тощо.

Тому людину називають медабер — «мовець» — від того самого кореня, що й ядбер у вислові «Він веде народи під нас» (Тегілім 47:4). Прямий зміст вірша — «Він підкорює народи під нас»; маамар тлумачить ядбер як слово зі значенням «вести»: людина веде все творіння, підносячи його своїм служінням Б-гу.

РОЗДІЛ 4 • 11-19

Найвище поєднується з найнижчим

9 והנה נשמת האדם דוקא יען היותו בחי' מדבר הגבוה שבכולם יתלבש בדומם דוקא ולא בצומח

Отже, саме душа людини, оскільки вона належить до рівня мовлення — найвищого з усіх, — вдягається саме в неживе, а не в рослинне.

Людська душа, будучи найвищим рівнем — «мовленням», вдягається саме в неживе, а не в рослинне.

כי צומח רחוק מבחי' מדבר רק לבחינת החי הוא סמוך כנ"ל שהם בחי' ו' ובחי' ה' עלאה דשם הוי"ה הסמוכה לוי"ו

Адже рослинне далеке від рівня мовлення; воно близьке лише до рівня тваринного, як сказано вище: це рівні Вав і верхньої Гей Імені Б-га (Гавая), яка стоїть поруч із Вав.

Рослинне далеко від рівня мовлення й близьке лише до тваринного. У літерах Гаваї це Вав і верхня (перша) Гей, які стоять поруч.

אבל בחינת מדבר הוא יו"ד וקש"י [וקוצו של יו"ד] שלמעלה מעלה מן הוי"ו אלא בבחינת ה' תתאה שהוא מקור בחינת דומם הוא מתלבש כי נעוץ תחלתו בסופן^{27,28} דוקא.

Але рівень мовлення — це Йуд і кінчик Йуд, які перебувають незмірно вище за Вав; натомість він вдягається в рівень нижньої Гей, що є джерелом рівня неживого, бо саме «початок їхній уклінений у кінець їхній».

Рівень мовлення відповідає Йуд і кінчику Йуд, які перебувають далеко вище за Вав. Натомість він входить у нижню Гей — джерело неживого, — бо, як сказано в Сефер Єціра, початок «уклінений» у кінець: найвище безпосередньо пов'язане з найнижчим.

10 והענין דכתיב בחכמה יסד ארץ²⁹ כונן שמים כתבונה ושמים וארץ הם רוחניות וגשמיות שהם דרך כלל דומם וצומח

І ось у чому пояснення: написано: «Мудрістю (Хохма) Він заснував землю, розумінням (Твуна) утвердив небеса». Небо й земля — це духовність і матеріальність, які загалом відповідають неживому й рослинному.

У Приповістях 3:19 сказано, що землю засновано Хохмою (мудрістю), а небеса утверджено Твуною (розумінням; ідеться про рівень розуміння (Біна)). Небо й земля означають духовне й матеріальне — у широкому сенсі рослинне й неживе.

כי הדומם הוא הגשם היותר אחרון והצומח יש בו איזה רוחני' [רוחניות] ולמעלה היינו זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שהמדות נק' צומח שיש בהן קטנות וגדלות אבל האותיות הם בחי' דומם שאין בהם גידול כו'.

Адже неживе — це найнижчий [ступінь] матеріальності, тоді як рослинне містить у собі певну духовність. А на вищому рівні це відповідає емоційним атрибутам (Зеїр Анпін) і жіночому аспекту / Малхут (Нуква): емоційні атрибути називають «рослинним», бо їм властиві стани малості й величі, а літери належать до рівня неживого, яке не росте тощо.

Неживе — найбільш матеріальне, тоді як рослинне має певну міру духовності, адже воно живе й росте. У сферах духовного прояву (сфірот) це відповідає Зеїр Анпіну й Нукві: емоційні атрибути називають «рослинним», бо вони розвиваються від стану малості до стану величі, тоді як літери (мовлення, царювання (Малхут)) — це «неживе», незмінне й позбавлене росту.

11 והנה שמים עם היותם נעלים במדרגה הוא כוננם כתבונה שלמטה מהחכמה ובחכמה יסד ארץ³⁰ שלמטה במדרגה משמים. ולכאורה נהפוך הוא.

Отже, небеса, хоч і піднесеніші за рівнем, Він утвердив за допомогою Тевуни (осягнення), яка нижча за мудрість (Хохма); а землю, що стоїть нижче за небеса, Він заклав за допомогою Хохми. На перший погляд, мало б бути навпаки!

Загадка полягає в тому, що небеса вищі, але створені за допомогою Тевуни, яка нижча за Хохму, тоді як нижча земля створена за допомогою вищої Хохми. Здавалося б, мало бути навпаки.

אבל הענין מטעם הנ"ל כי היא הנותנת שבחיי המדות מקבלים מהכינה שמהתבוננות מתפעל והוא כחיי חי וצומח משא"כ החכמה היא למעלה מערך זה

Але причина в тому, про що йшлося вище; саме це й зумовлює такий порядок: рівень емоційних атрибутів отримує від розуміння (Біни), адже роздуми пробуджують почуття, і це — рівень тваринного й рослинного; тоді як Хохма перебуває поза цією категорією.

Відповідь впливає з уже наведеного принципу: емоції походять від Біни, адже роздуми над ідеєю пробуджують почуття. Це поступовий, суміжний зв'язок — такий, як між рівнями тваринного й рослинного. Хохма ж узагалі перебуває поза таким типом зв'язку.

אבל בה יסד ארץ משום דנתחב"ס [דנעוץ תחלתן בסופן] כוי ולכן היי [היה] גוף האדם מתחלה דומם דוקא ולא כשאר בע"ח [בעלי חיים] שנתהווה גופם בבחי' צומח מתחלתם ולא היי [היה] דומם

Однак саме нею Він заклав землю, бо «їхній початок закладений у їхньому кінці» тощо. Тому тіло людини спочатку було саме неживим, не так, як тіла інших тварин, що від самого початку виникли на рівні рослинного й не були неживими.

Саме тому, що Хохма настільки висока, вона може закласти найнижче — адже «їхній початок закладений у їхньому кінці». Ось чому тіло людини спочатку було неживим, на відміну від тіл тварин, які від самого початку перебували на рівні рослинного.

משא"כ אדה"ר [אדם הראשון] דכתיב ביי [ביה] גלמי ראו עיניך³¹ בחיי גולם ודומם ואח"כ ויפח³² כוי לפי שנשמטו מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] ובחכמה יסד ארץ.

Не так було з Адамом га-Рішоном, про якого сказано: «Твої очі бачили мою безформну масу» — рівень безформної маси й неживого, — а згодом: «Він вдихнув...», бо його душа походить із рівня вищої Хохми, і «Хохмою Він заклав землю».

Тіло Адама спочатку було големом (безформною масою), неживим, аж поки Б-г не вдихнув у нього життя, бо його душа походить із вищої Хохми — а саме Хохма закладає «землю», тобто неживе.

דְּבַר שְׁנֵי לְשֵׁנוֹת לְיִצְרָאֵל הָאָדָם

12 וְכֵן יוֹכֵן מִיֵּשׁ בְּבְרִיאת הָאָדָם וַיֵּצֶר ה' אֱלֹקִים בְּכִי שְׁמוֹת כִּי לִהְיוֹת הַתַּחֲבֵרוֹת נִפְשׁוֹ וְגוֹפּוֹ מְדַבֵּר וְדוֹמֵם הַרְחוֹקִים זְמִי [זֶה מִזֶּה] בְּעֶרְךָ יוֹתֵר מְרִיחֹק הַגּוֹף מִהִנֵּפֶשׁ שֶׁבְּשֵׂאֵר כָּל הַבְּעִיָּה [הַבְּעִלֵּי חַיִּים] כִּנְיִל שְׁצוּמָה וְחַי סְמוּכִים יַחַד

Завдяки цьому зрозуміємо написане про створення людини: «І сформував» — тут ужито два Імені: Ім'я Б-га (Гавая) та Ім'я Б-га (Елокім), адже поєднуються її душа й тіло — рівні мовного й неживого, — які за рівнем віддалені одне від одного більше, ніж тіло від душі в усіх інших тварин, бо, як сказано вище, рослинне й тваринне близькі одне до одного;

Це пояснює, чому у вірші про створення людини вжито два Імені Б-га — Гавая та Елокім. Душа людини (рівень мовного), а тіло — рівень неживого; ці рівні значно далі один від одного, ніж душа й тіло тварини, що належать до суміжних рівнів.

מִשְׁאֵל כְּדוֹמֵם עִם הַמְּדַבֵּר שֶׁרְחוֹקִים זְמִי [זֶה מִזֶּה] מִהִקְצָה אֶל הַקְצָה וְלָכֵן כְּדִי שִׁתְּחַבְּרוּ יַחַד הוּא עִיִּי בִי שְׁמוֹת: ³³

тоді як рівні неживого й мовного віддалені один від одного — від одного краю до протилежного. Тому для їхнього поєднання потрібні два Імені.

Рівні мовного й неживого перебувають на протилежних полюсах, тож для їхнього поєднання потрібні два Імені, що діють разом; у маамарі, що йде далі, сказано (у його параграфі 18), що через ці два Імені мудрість (Хохма) поєднується з царюванням (Малхут).

В АВОДІ

Тіло людини було взяте з найнижчої матерії, щоб людина могла піднести разом із ним увесь світ: коли хліб, який вона їсть, і одяг, який вона носить, служать людині, що застосовує своє знання (Даат) для служіння Б-гові, разом із нею підносяться іскри, які впали в неживий, рослинний і тваринний світи. Тому людину називають медабер (той, хто говорить): вона «веде» всі створіння й підносить їх своїм служінням.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому тіло й душа тварини могли вийти із землі разом, тоді як тіло людини спершу мало бути сформоване як безживний прах?
2. Як домкрат, що піднімає стіну, спираючись на її найнижчу балку, пояснює, чому тіло людини належить до неживого, а не до рослинного рівня?
3. Що чотири літери Імені Гавая показують про те, яка душа може поєднатися з яким тілом?
4. Чому небеса були утверджені за допомогою Твуні, а земля — за допомогою Хохми, якщо небеса є вищими з них?
5. Чому для формування людини були потрібні два Імені — «Гавая Елокім»?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם

Інший запис цього самого маамара, надрукований за рукописним примірником переписувача, звіреним рукою Цемах Цедека; згідно з приміткою, тут ці питання пояснено докладно.

ПРИМІТКА КЕНОТ

הנחה אחרת בס' מאמרי אדה"י פרשיות ע' טו. בהתחלה: ויצר ה' אלקים [נדפס מכת"י מעתיק מוגה בגוכתי"ק כ"ק הצ"צ] מבאר הענינים בארוכה. ראה לעיל בציונים והערות לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ו' תתרנ"א, א (מלקו"ת לג"פ כג, ד). חלק מהמאמר נמצא גם בסה"מ תרל"ג ע' רע"א. בד"ה כל שמעשיו מרובים תרנ"ג ע' רכ ואילך. בסה"מ תרנ"ד ע' רנו ואילך. קונטרס ומעין מאמר טו. ראה ד"ה יגש אליו יהודה תרס"ח (בהמשך תרס"ו ע' תצד). המאמר נמצא בגוכתי"ק כ"ק הצ"צ משנת תקע"א-ב. ד"ה זה נזכר לקמן מד, א. לקו"ת ראה לא, א. ביאורו להצ"צ כרך א ע' תכג.

2 הצומח — ע"י מאמר ה'

Там Ребе Рашаб додає тут: «і тому їхні тіла й душі були створені як одне ціле».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בתרס"ו שם נוסף: "ולכן נברא גופם וגפשמם כא"י."

3 תדשא הארץ דשא . . עץ עושה פרי . . ויהי כן

Повеління третього дня, за яким земля породила траву й плодів дерева. Альтер Ребе наводить його, щоб показати, що рослини постали вже цілком сформованими за словом Б-га.

בראשית א':11

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תְּדַשֵּׁא הָאָרֶץ דָּשָׁא עֵשֶׁב מִזְרִיעַ וְרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינֵהוּ אֲשֶׁר יִרְעוּ-בּוֹ עַל-הָאָרֶץ וַיְהִי-כֵן:

And G-d said: 'Let the earth put forth grass, herb yielding seed, and fruit-tree bearing fruit after its kind, wherein is the seed thereof, upon the earth.' And it was so.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית א', יא. א, כד. א, כ. — בסדר זה הובא גם בספר המאמרים ת"ש ע' 61, ומציין ע"ז כ"ק אדמו"ר זי"ע שם בהערה וי"ל דשינה סדר הפסוקים, כדי לסמוך מעשה ארץ זל"ז עכ"ל.

4 ישרצו המים שרץ נפש חיה

Повеління п'ятого дня, за яким води породили риб та інших живих істот. Воно показує, що й тваринне життя постало завершеним зі своєї стихії за словом Б-га.

בראשית א':20

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל-הָאָרֶץ עַל-

פְּנֵי רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם:

And G-d said: 'Let the waters swarm with swarms of living creatures, and let fowl fly above the earth in the open firmament of heaven.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 2

5 Води породили рої живих істот — риб, які так само постали вже цілковито сформованими й живими.

בראשית א':20

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם:

And G-d said: 'Let the waters swarm with swarms of living creatures, and let fowl fly above the earth in the open firmament of heaven.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 תוצא הארץ

«Нехай земля породить живих істот за своїм родом». Сухопутні тварини вийшли із землі живими — одразу з тілом і душею.

בראשית א':24

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֶמָּה וְרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ-אָרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי-כֵן:

And G-d said: 'Let the earth bring forth the living creature after its kind, cattle, and creeping thing, and beast of the earth after its kind.' And it was so.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 והוא צוה ונבראו

Псалмоспівець закликає небеса, ангелів і всі небесні війства прославляти Ім'я Б-га, «бо Він наказав — і вони були створені». Маамар запозичує ці слова, щоб сказати, що творіння постали за Його велінням саме такими, якими вони є.

תהילים קמ"ח:5

יְהַלְלוּ אֶת-שֵׁם ה' כִּי הוּא צִוָּה וַנִּבְרָא:

Let them praise the name of the L-RD; For He commanded, and they were created.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 וכמארו"ל בקומתן נבראו

Талмуд стверджує, що всі творіння були створені в повному зрості. Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що рослини й тварини виникли вже в остаточному вигляді.

ראש השנה י"א א'11

חולין ס' א':10-9

מסייע ליה לרי' יהושע בן לוי דאמר ריב"ל כל מעשה בראשית בקומתן נבראו בדעתן נבראו בצביונם נבראו שנאמר (בראשית ב, א) ויכולו השמים והארץ וכל צבאם אל תקרי צבאם אלא צביונם דרש רבי חנינא בר פפא (תהלים קד, לא) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו פסוק זה

שר העולם אמרו בשעה שאמר הקב"ה (בראשית א, יב) למיניהו באילנות נשאו דשאים קל וחומר בעצמן

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ר"ה יא, א. חולין ס, א. בתרס"ו שם ע' תצה מוסיף "מפני שהכל נברא במאמר וכפי שבא הציווי בהמאמר באופן בריאת הנברא כן נתהווה מהמאמר כו".

АБЗАЦ 3

9

וַיִּצֶר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם

«I Гаваия Елокім сформував людину з пороку земного та вдихнув у її ніздрі подих життя». Тора розповідає про створення людини у два етапи: спершу тіла, а потім душі.

בראשית ב':2-7 Genesis

וַיִּצֶר ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עֹפֶר מִדְּהָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ב, ז.

10

שְׁעָה רִאשׁוֹנָה צָבַר עֲפָרוֹ

Талмуд перелічує години першого дня Адама: у першу зібрали його порошок, у другу його створили големом [неоформленою масою] і так далі. Це показує, що його тіло деякий час існувало без душі.

Sanhedrin 38b:2 ל"ח ב' סנהדרין

אמר רבי יוחנן בר חנינא: שתיים עשרה שעות הו' היום. שעה ראשונה - הוצבר עפרו, שנייה - נעשה גולם, שלישית - נמתחו אבריו, רביעית - נזרקת בו נשמה, חמישית - עמד על רגליו, ששית - קרא שמות, שביעית - נודווגה לו תנה, שמינית - עלו למטה שנים ונדרו ארבעה, תשיעית - נצטווה שלא לאכול מן האילן, עשירית - סרה, אחת עשרה - נידון, שתיים עשרה - נטרד והלך לו, שנאמר: 'אדם ביקר כל יליו'.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

סנהדרין לח, ב.

11

גַּלְמֵי רְאוּ עֵינֶיךָ

Давид kaže Б-гові: «Твої очі бачили мою неоформлену масу»: поки його тіло ще не набуло форми, воно було відкрите перед Б-гом. Мідраш (Берешит Раба 8:1) тлумачить вірш про Адама: його було створено големом, що простягався від одного краю світу до іншого; маамар застосовує це до безжиттєвого етапу Адама, перш ніж у нього увійшла душа.

Psalms 139:16 תהילים קל"ט:ט"ז

גַּלְמֵי רְאוּ עֵינֶיךָ וְעַל־סִפְרָךְ כָּלֶם יִכְתְּבוּ יָמִים יָצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם:

Thine eyes did see mine unformed substance, And in Thy book they were all written— Even the days that were fashioned, When as yet there was none of them.

...להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם משאר כל

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קלט, טז. בתרס"ו שם ע' תצה מוסיף "גולם הי' מוטל אדה"ר מסוף העולם ועד סופו כו". וראה בקונטרס ומעייין מאמר טו פרק א.

АБЗАЦ 4

12

שהרי הגוף שלו נמוך במדרגה

Tam Rebbe Rashab зазначає: хоча в Тора Ор пояснюється, що тіло людини нижче за тіла тварин (рослинного рівня), бо воно належить до неживого, щодо душі мовна душа набагато вища за тваринну й рослинну душі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה סמכוני תר"ס ע' פד "הגם שבתו"א מבואר שגוף האדם למטה במדרי" מגופי הבע"ה שהן מבחי' צומח וגוף האדם הוא דומם כו' מ"מ הרי מצד הנפש הרי הנפש המדברת הוא גבוה הרבה מנפש החי ונפש הצומחת כו' ע"ש.

13

Тіло людини було бездиханням, аж доки Б-г не вдихнув у нього душу; у цьому полягає «низькість» її тілесного походження.

בראשית ב':2-7 Genesis

וַיִּצֶר ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עֹפֶר מִדְּהָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14

בבחינת — עד שאח"כ ויפח באפיו כו'

Tam Rebbe Rashab додає, що тіло людини не було створене через вислів, як тіла інших створинь: «Створімо людину» — це не наказ, подібний до «Нехай буде світло», а опис того, як з'явиться людина. Оскільки тіла тварин були створені разом із їхніми душами, вони мають бути співмірними з ними; тіло ж людини, створене з пороку, належить до неживого.

בראשית ב':2-4 Genesis

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹקִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ב, ד. בתרס"ו שם מוסיף "הרי שגופו לא נברא במאמר כמו גופות שארי הנבראים, ומ"ש נעשה אדם הרי לא נאמר יהי אדם כמו יהי אור יהי רקיע או כמו תוצא הארץ כו', כ"א הוא כמו סיפור דברים שיהי התהוות האדם באופן כך וכך כו' ונברא גופו עפר מן האדמה ולא הי' בו נפש החיונית כ"א נעשה מן העפר והי' גולם בלי שום חיות ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים כו' שזהו בחי' שפלות אל האדם לגבי שארי בע"ה, ומובן מזה שגופו הוא למטה במדרגה מגופות הבע"ה, דהרי גוף האדם הוא בבחי' דומם שהרי נעשה מעפר כני"ל וגופי הבע"ה מאחר שנבראו יחד עם נפשם צ"ל שהם בערך ולי"ז דאלי"כ איך יתהווה יחד". וראה שם בארוכה. ראה במאמרי אדה"י פרשיות ע' טז.

15

מוכרח בנבראים

Варіант читання: «створіння» замість «серед створінь», тобто «найобраніша серед створінь»; зміст не змінюється.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בהגהת ר' אשר: הנבראים.

16

אחור וקדם

דאuid каже Б-гові: «Позаду й спереду Ти сформував мене» (тобто Ти оточив мене з усіх боків). Мідраш тлумачить ці слова про Адама, створеного останнім серед створінь, але водночас першим; маамар наводить іх, говорячи про подвійне становище людини: тілом вона найнижча, а душею — найвища.

Psalms 139:5 תהילים קל"ט:ה

אָחור וָקֶדֶם צִרְתָּנִי וְתִשֵּׁת עָלַי כַּפְכָּה:

Thou hast hemmed me in behind and before, And laid Thy hand upon me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בראשית רבה ח'א:1 Bereshit Rabbah 8:1

ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. רבי יוחנן פתח: (תהלים קלט): אחור וקדם צרתני וגו' אמר רבי יוחנן: אם זכה אדם, אוכל שני עולמות, שנאמר: אחור וקדם צרתני, ואם לאו הוא בא ליתן דין וחשבון, שנאמר (שם): ותשת עלי כפכה. אמר רבי ירמיה בן אלעזר: בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, אנדרוגינוס בראו, הדא הוא דכתיב: זכר ונקבה בראם. אמר רבי שמואל בר נחמן: בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, דיו פרצופים בראו ונסרו ועשאו גביים, גב לכאן וגב לכאן. איתכון ליה, והכתיב: ויקח אחת מצלעותיו?! אמר להון: ...

"And G-d said: Let us make Man in our image, in our likeness, and let them dominate over the fish of the sea, and over the birds of the heavens, and over the animals, and over all the earth, and over every crawling creature that crawls upon the earth" (Genesis 1:26). "And G-d said: Let us make Man in our image, in our likeness." Rabbi Yohanan began: "Back and front [aḥor vakedem], You shaped me..." (Psalms 139:5) - Rabbi Yohanan said: If a person merits, he partakes of two worlds, ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קלט, ה. וראה ב"ר פ"ח א'. ראה באוה"ת כרך ו תתרנ"א, ב. בתרס"ו שם "דמצד הגוף הוא אחור למע"ב ולמטה מכולם כו', ומצד הנשמה הוא קדם למע"ב שקדום לכולם כו' הרי דנפש וגוף האדם ה"ה רחוקים ומובדלים זמ"ז לגמרי דנפשו הוא בתכלית העילוי ומצד גופו הוא שפל במדרגה מכולם כו', ובכדי שיתחברו שני דברים רחוקים כאלו על זה אמר ויפח באפיו נשמת חיים דהיינו דבכדי שנפש האדם שהיא בצלם אלקים יבוא ויתלבש בגוף חומרי השפל במדרגה בתכלית כו' מוכרח להיות ע"י מדרגה גבוה ביותר וזהו"ע הנפיחה בכח דמאן דנפח מתוכו ופנימיותו נפח מבחי פנימיות ועצמות ואו"ס, דהיינו מבחי שרשו ומקורו... "ע"ש עוד.

17

ד' בחי' דצ"ח

Маамар, у якому також розглянуто чотири рівні: нежи-

ve, рослинне, тваринне й мовне.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים 38:7-8 Tanya, Likkutei Amarim ל"ח:ז-ח

וְדָרָךְ כָּלֵל, נְחֻלָּקוֹת לְאַרְבַּע מִדְּרָגוֹת: דּוּמָם, צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר כִּנְגֵד דִּי אוֹתוּת שֶׁם הָיִי"ה בְּרוּךְ־הוּא, שֶׁמִּמֶּנּוּ מוֹשְׁפָעִים. וְכֵמוּ שְׁאִין עֶרֶךְ וְדִמְיוֹן הֶהָאָרָה וְהַמְשָׁכַת הַחַיּוּת שְׂבֻדּוּמָם וְצוּמָח, לְהֶהָאָרָה וְהַמְשָׁכַת הַחַיּוּת הַמְּלוּבָשֶׁת בְּחַי וּמְדַבֵּר, אֵף שֶׁכּוֹלֵן אוֹר אֶחָד שָׁנָה בְּבַחֲנֵת הַסֵּתֶר פְּנִים, וּמְלוּבָשׁ בְּלִבוֹשׁ אֶחָד כּוֹלֵן שְׁהוּא לְבוֹשׁ נוֹגֵה, כִּהְיָ, אִין עֶרֶךְ וְדִמְיוֹן כָּלֵל בֵּין הָאֵרֶת וְהַמְשָׁכַת אוֹר־אִין־סוֹף בְּרוּךְ־הוּא, שְׁהוּא פְּנִימִיּוֹת רְצוּנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי הַסֵּתֶר פְּנִים ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע' כד"ה חביב אדם בספר המאמרים תש"ג ע' 162. ראה תניא פל"ה.

18

שו"ה הם — ועשבים

Там також додається, що рослинне відповідає Бав Іме-ні Гава, бо емоційні атрибути зростають від малого до великого.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בתרנ"ד שם "נגד וא"ו דשם הוי' שהמדות צומחין מקטנות לגדלות כו".

19

שו"ה הם — החי הרוחני

Там також додається, що тваринне відповідає першій Гей Імені Гава — Біні, рівню «життя», як сказано про Chavah: «мати всього живого».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בתרנ"ד שם: "נגד אות ה' ראשונה דשם הוי' דבינה הוא בחי" חי כמ"ש בחוה אם כל חי" ע"ש עוד.

20

שו"ה הוי"ה — שאין לו גידול

Там також додається, що неживе відповідає останній Гей Імені Гава, адже літери є «неживими».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בתרנ"ד ע' רנו נוסף "והוא נגד ה' אחרונה דשם הוי", וכמו אותיות שהן דוממין כו".

АВЗАЦ 5

21

הגוף שבו הוא בחי' צומח

Це твердження, що тіло тварини належить до рослинного рівня, згадується там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נוצר בהמשך תער"ב סעי' קמה.

22

אבל הם סמוכים זה לזה

Паралельне обговорення в Or ga-Tora Tzemach Tzedek, на яке вказує примітка.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת קרח נב, ג. אוה"ת יתרו ע' א"ב.

АВЗАЦ 6

23

ולכן — עם הגוף כאחד

Там Ребе Рашаб додає, що ангели також мають тіло й душу, співмірні одне з одним, подібно до рослинного

י תבירינינו ריבני; у людини ж душа належить до найвищого рівня (мовного), а тіло — до найнижчого (неживого), тож вони дуже віддалені одне від одного.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תרנ"ד שם "וכמו בצומח וחי גופם ונפשם בערך זל"ו ולכן יצאו כאחד ממאמר א', כמו"כ מלאכים גופם ונפשם בערך זל"ו . משא"כ באדם גופו ונפשו רחוקים זמ"ו, דהנפש הוא בחי' היותר עליונה מדבר דוקא והגוף הוא דומם בחי' היותר תחתונה".

אבזאצ 7

24

דהאדם הוא תכלית הבריאה

Rabī Šguda kaše tam, sho B-g stvoriv lyudynu nad usim, yak skazano: «Я створив землю й створив людину на ній» (Ššaygu 45:12): землю створено заради людини, адже саме вона підтримує світ. Примітка Кенот наводить це на підтвердження принципу, що людина є метою творіння.

Zohar I, 205b, רה, זח"א

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"א רה, ב. וראה גם מו"נ ח"ג פ"ג. האמונות והדיעות לרס"ג מאמר ד' פ"א. ובארוכה באוה"ת פ' בלק ע' איכה ושם מציין לעבודת הקודש חלק התכלית פ"א ופרק כג ופרק סג. וראה גם סה"מ תש"ח ע' 136.

אבזאצ 8

25

ועד"מ כשצריכים להגבי' . הנקרא ליווע"ר

Цей приклад наведено там від імені Marīda: «Коли піднімають найнижчу балку будівлі, підіймається вся будівля».

ПРИМІТКА КЕНОТ

במאמרי אדה"י ענינים ע' תה ובאוה"ת ענינים ע' שכו מביא זה בשם המגיד ז"ל וז"ל: "כשמגביהין עץ התחתון מהבנין אזי נתעלה כל הבנין כולו". ראה גם בספר השיחות תנש"א כרך ב ע' 758 הערה 80.

26

ידבר עמים

У цьому псалмі сини Кораха прославляють Б-га, Який «підкорює нам народи» (простий зміст слова «ядбер»). Маамар тлумачить «ядбер» як «веде» — термін, що означає керівництво, — і так пояснює «медабер», істоту, що «говорить»: саме людина веде все творіння, підносячи його своїм служінням.

Psalms 47:4, ד"ה תהלים

ידבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו:

He subdueth peoples under us, and nations under our feet.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים מז, ד. ראה גם לקמן נו, א. סח, ב. פכ. ג.

אבזאצ 9

27

כי נעוץ תחלתו בסופן

У цьому місці маамар посилається на наведений нижче уривок (4с, продовження цього маамару), де по-

...להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם משאר כל

яснюється, що від мудрості (Хохми) й далі вниз іде ланцюг причини й наслідку.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תרל"ג ע' רעג ובסה"מ תרנ"ג ע' רכב מציינים כאן למה שנתבאר לקמן ד, ג כי מחכמה ולמטה הוא בחי' השתלשלות.

28

נעוץ תחלתו בסופן

«Десять сфер духовного прояву (сфiрот) без сутності: їхній кінець вклинений у їхній початок, а їхній початок — у їхній кінець, немов полум'я прив'язане до жарини». Альтер Ребе використовує цей вислів, щоб описати зв'язок між найвищим і найнижчим рівнями.

ספר יצירה א':1:7 Sefer Yetzirah

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלחבת קשורה בנחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

אבזאצ 10

29

דכתיב בחכמה יסד ארץ

Цар Шломо вихваляє мудрість творіння: «Im'ya B-ga (Gavay) zasnuvav zemlyu mudristyu (Hohma); Vin utverdiv nebesa rozuminniam (Tvuna)». Маамар розглядає Хохму й Твуну як сфери духовного прояву (сфiрот), а землю й небеса — як неживу й рослинну природу.

משלי ג':19 Proverbs 3:19

ה' בְּחִכְמָה יִסַּד-אֶרֶץ כּוֹנֵן שְׁמַיִם בְּתִבְנוּתָהּ:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי ג, יט.

אבזאצ 11

30

ובחכמה יסד ארץ

Земля, найнижча, заснована на мудрості (Хохмі), найвищій; небеса — на Твуна (осягнутому розумінні).

משלי ג':19 Proverbs 3:19

ה' בְּחִכְמָה יִסַּד-אֶרֶץ כּוֹנֵן שְׁמַיִם בְּתִבְנוּתָהּ:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31

גלמי ראו עיניך

Слід розуміти це як безжиттєвий, несформований стан Адама до того, як у нього вдихнули душу.

תהילים קל"ט:16 Psalms 139:16

גְּלָמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל-סִפְּךָ כָּלָם יִכְתְּבוּ יָמַי יָצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם:

Thine eyes did see mine unformed substance, And in Thy book they were all written— Even the days that were fashioned, When as yet there was none of them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32

ויפח

Душу вдихнули в Адама лише після того, як було сформовано його тіло.

בראשית ב':7

וַיִּצֶר ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִדֶּהָאֲדָמָה וַיִּפֹּחַ בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 12

33

וייצר ה' אלקים

У вірші про створення людини вжито обидва Імені: Ім'я Б-га (Гавая) та Ім'я Б-га (Елокім); Альтер Ребе тлумачить подвійне Ім'я як силу, необхідну для поєднання душі й тіла.

בראשית ב':7

וַיִּצֶר ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִדֶּהָאֲדָמָה וַיִּפֹּחַ בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проект; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/bereishis/4/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок